

UDK 913 : 929 Melik A. = 863

ANTON MELIK IN SLOVENSKA REGIONALNA GEOGRAFIJA

Ivan G a m s*

Geografija ima dva pomena. Tako, kot jo srečujemo v mnogih vedah (n.pr. geografija gozdov, bolezni, držav), pomeni razprostranjenost nekega pojava in nič več. Začetke take geografije slovenskega ozemlja moremo iskati globoko v naši zgodovini. Po drugem pojmovanju pa je za geografijo poleg razprostranjenosti pojava potrebno tudi ugotavljanje njegove povezanosti z ostalimi pokrajnotvornimi prvinami. Ob takem tolmačenju pa slovenskih opisov kronskih dežel, ki jih je založila v drugi polovici preteklega in na začetku tega stoletja Slovenska Matica in ki so prikazali Koroško, Štajersko, Kranjsko in Primorsko, ne moremo šteti za geografska dela, čeprav obravnavajo tudi geografske pojave, a te ne povezujejo z drugimi. V svetu veljajo za utemeljitelje znanstvene geografije Aleksander von Humboldt, Karel Ritter, Friderich Ratzel in Alfred Hettner. S. I l e š i č (1969, str. 232-233) meni, da je njihovo koncepcijo čutiti že v Ferdinanda Seidla knjigi Kamniške ali Savinjske Alpe (1907, 1908). Po pregledu te knjige se s tem mnenjem ne morem strinjati. Strinjam pa se z Ilešičem, da Slovenci do ustanovitve slovenske univerze geografije in z njo vred regionalne geografije nismo imeli. K nam so njeno koncepcijo prinesli geografi, šolani na dunajski univerzi, in med njimi kot vodilni Anton Melik. Poleg dunajskih učiteljev je nanj idejno vplival prav tako nekdanji dunajski učenec Jovan Cvijič. Njegov vpliv je močan zlasti v prvem Melikovem regionalno geografskem delu, v priročniškem zemljepisnem opisu Jugoslavije (1921, 1923).

Za nas je pomembno dejstvo, da je Melik začel svoje regionalno geografske objave z dvema obsežnima pregledoma, o Jugoslaviji (1921, 1923) in nato Sloveniji (1935, 1936). To je obratna pot kot je običajna v geografiji, kjer študij manjših predelov vodi do pregledov večjega ozemlja.

V prvi knjigi Slovenije (Slovenija I. Geografski opis. Splošni del, 1. zvezek, 1935, str. VIII) avtor v uvodu omenja, da je Slovenska Matica s sprejetjem Slovenije v tisk "izpolnila zasnovo preporodne generacije, onega prvega ustanovnega odbora, ki je pred 70 leti sklenil podati Slovencem opis lastne zemlje". Iz te navedbe lahko izvajamo, da tu že omenjeni opisi kronskih dežel, v katerih bivajo (ali sobivajo) Slovenci, niso izpol-

*Dr., red.univ.prof., Ulica Pohorskega bat. 185, 61113 Ljubljana, YU

nili sklepov preporodovcev, saj, kar se tiče regionalne geografije. Drug sklep je, da je Melik vedel za starejše načrte za osamosvojitve slovenske znanosti oziroma domovinoznanstva in da jih je čutil kot svojo dolžnost, saj je sam predlagal SM natisk svojih prvih knjig.

Naslednja omemba v uvodu zadeva samo snov knjige. Avtor pravi, da je prisiljen, zaradi slabe geografske izobrazbe bralcev, razlagati splošne geografske pojme, predno jih uporabi v opisu. Ta del vsebine je za nas pomemben predvsem zato, ker so tu prvič navedeni nekateri izrazi, ki so se zasedrali v geografski terminologiji (n.pr. komarča, sopot, ploska dolina, vrtača, ta očitno pod Cvijičevim vplivom). Žal še nimamo zgodovine nastajanja slovenske geografske terminologije, da bi spoznali ves Melikov doprinos k nastanku sedanje slovenske terminologije.

Dejstvo, da je Melikova Slovenija iz let 1935 in 1936 po obsegu, vsebini, pestrosti in znanstveni dokumentiranosti epohalna, dobi posebno težo ob navedbi, da je avtorjevo prvo večje delo iz regionalne geografije Slovenije. Zanj je imel res precej starejših, zlasti nemško in italijansko napisanih študij, posebno iz geologije, ki je obilno zastopana, geomorfologije, zlasti glacialne, in zgodovine, a malo novejših in še manj regionalno-geografskih, zlasti iz družbene sfere. V seznamu z nekaj nad 600 knjižnimi viri spadata dve tretjini v fizično geografijo. Da je lahko napravil pregled čez Slovenijo, je moral marsikaj na novo obdelati, zlasti iz antropogeografije.

Iz dolžine teksta, ki ga "Slovenija" namenja panogam, se zrcali usmerjenost avstrijske geografije in slovenskega domovinoznanstva. Prva je bila geomorfološko in druga zgodovinsko obarvana. Geomorfološki opis zavzema z daljšim geološkim, litološkim in tektonskim pregledom 32 odstotkov vse knjige. Ker je imel Melik s tega področja največ objavljenih študij, je tu lahko dodal največ novega. Pri tem prednjačijo Julijske Alpe. V naslednjem najboljširnem poglavju, o gospodarstvu (19,3 %), odpade največ strani na kmetijstvo (7,4 %). Sledita podnebje (9,7 %) in naselja, kjer se je lahko avtor naslonil že na objave mladega asistenta S.Ilešiča. Poleg teh dveh problematik je Melik raziskoval tudi prebivalstvo, ki mu je v monografiji namenil precej prostora. Da je na Dunaju študiral ob geografiji še zgodovino, se vidi po kvaliteti in dolžini poglavja o poteku naselitve (6,5 %) in narodnostnih meja. Najslabše sta zastopani geografija prsti in vegetacije, ki sta bili v tedanji geografiji vobče slabo razviti. Melik jima je namenil le 1,9 odstotka vseh strani.

Žal ni virov o odzivnosti Melikove prve Slovenije v slovenski javnosti. Po sebi domnevam, da je imela velik vpliv zlasti na mlajše ljudi. Spričo svoje naravnosti na narodnostna vprašanja, je Slovenija piscu teh vrstic med prebiranjem v letih okupacije 1941-1945 vzbudila občudovanje geografske vede zaradi svoje snovne širine in zanimivosti. Verjetno so tudi drugi mladi bralci iz te knjige spoznali vso vrednost domače zemlje in o trdoživosti ljudstva na njej.

Iz izkušnje vem za vpliv Melikove prve Slovenije na usmerjanje povojnega geografskega raziskovanja. V njenem uvodu avtor pravi, da daje knjiga razvid, kaj je potrebno raziskati, da bi odpravili bele lise iz geografije naše dežele. Ker je bil pisec Slovenije močna osebnost in vodilni geograf, je pridobil za raziskovanje neraziskanega in za geografijo Slovenije potrebnega tudi druge geografe, iz vrst srednješolskih učite-

ljev in raziskovalcev. Ne vem, koliko študij, ki so jih objavili medvojni geografi, je nastala po Melikovi sugestiji. Po nekaterih pripovedovanjih mnogo. Po drugi svetovni vojni je bilo pravilo, da je nam asistentom večje raziskave predlagal in omogočil on. Seveda nam je preostajalo dovolj časa za samostojno izbrane teme in Melik kot urednik geografske periodike je tako nastale študije brez pomisleka in navadno brez popravljanja objavil. Pri dodeljevanju tematike se v glavnem ni oziral na specializacijo, saj se je tudi sam udeleževal domala na vseh področjih geografije. Tako je pisec teh vrstic po opravljeni regionalni študiji in po terenskih ogledih poplavnih območij v Sloveniji dobil za nalogo, da pregleda, kako je s Slovenci v Gorskem kotaru in nato visokogorska snežišča. A. Melik je bil zadnji, ki je slovensko raziskovalno geografijo usmerjal k enemu cilju, k izpolnitvi znanja, potrebnega za regionalno geografijo Slovenije.

Ko govorimo o Meliku kot regionalnem geografu, moramo razlikovati njegove regionalno geografske objave in tematsko zožene študije, ki jih navadno uvrščamo v eno od mnogih geografskih panog. V njih navadno sploh ne iščemo za regionalno geografijo pomembnih podatkov, kar je škoda. Če že ne zaradi drugega, že zaradi razlag mnogih ledinskih, krajevnih in drugih zemljepisnih imen. Pri njihovem zapisu je imel Melik v primeru različne javne rabe dve načeli. Pri nekaterih se je po pretresu vseh odločil za eno obliko (n.pr. Trbiž, Možakljo, po O. Župančiču). Pri drugih je uporabljal v istem delu po dve ali celo tri oblike, ker z enotno rabo ni hotel dati prednost eni. V Kraških poljih Slovenije v pleistocenu (1955, str.84) navaja, da se javljajo imena Unec, Unica, Unšica in Unščica, pod črto pa k temu pojasnjuje: "Naj nam bo dopuščeno, če se v naših razmotrivanjih mešajo vsa tri imena". Pa v tej objavi uporablja le obliko Unec. Zlasti v morfoloških razpravah navedene razlage krajevnih in ledinskih imen spretno povezuje s pedološkimi in reliefnimi posebnostmi. Melikove študije o preteklem razvoju vodne mreže so pretežno geomorfološke, izhodišče pa jim je regionalnogeografsko, pojasnitev razlik v nadmorski višini in lokacija podolij, prevalov, suhih dolin itd., kar ima vpliv na prometnice, naselitev in, glede na učinke akumulacije, na rabo tal. Na nič koliko mestih je v glacioloških študijah omenjena navezanost obdelovalne zemlje na ledenodobno akumulacijo "drobirja" (kot je imenoval klastične sedimente).

Poglejmo si knjigo Planine v Julijskih Alpah (1950, 302 st.), ki jo bibliotekarji, glede na naslov, stavijo v rubriko agrarna geografija. Planinam in planinskemu pašništvu sta odmerjeni dve tretjini strani, pa še tu je ponekod najti oris dolinskih vasi, od koder pasejo (gl. n. pr. fotografije vaških stavb n. st. 238-40). Pod naslovom Priroda Julijskih Alp in planine je podrobnejši geomorfološki, klimatski in vegetacijski opis Julijskih Alp kot je objavljen v Melikovi regionalni knjigi Slovenski alpski svet. Le malo krajši je pretežno zgodovinski opis prebivalstva in gospodarstva Julijskih Alp. Po mojem je to najbolj pretehtano, dokumentirano in najboljše regionalnogeografsko povojno Melikovo delo, ki ga odlikuje kompleksno obravnavanje družbe in kulturne pokrajine v okviru naravnih pogojev.

Od vseh Melikovih študij manjšega predela najdemo le v eni v naslovu oziroma podnaslovu nakazano, da gre za regionalno-geografsko delo. To je Bovec in Bovško, s

podnaslovom "Regionalno geografska študija" (GZ 1962, 90 str.). V njej so zastopane domala vse geografske panoge, vendar snov ni podana sistematično, tako, kot smo navajeni po standardni shemi. Močno izstopa snov, ki napravlja Bovško za "samosvojo" (Melikov pogost izraz) pokrajino, in Melikove ugotovitve kot prispevek k regionalni geografiji. Iz teh razlogov je veliko razlag o nastanku skednjev (to je reliefnih oblik), močnih nalivov dežja, prestajah in njihovem pomenu za naselitev alpskih soških dolin, o ostrgačah, o bovškem tipu hiše in o prepletanju mestnih in kmečkih dejavnosti Bovčanov.

Med pripravljanjem koncepcije za novo geografsko regionalno geografijo Slovenije so sodelavci zadnja leta venomer zahtevali vzorčne pokrajinske študije. Melikovo Bovško po mestoma razvlečenem tekstu, po šibki sistematičnosti, po tem, da v primerih pomanjkanja dokumentacije poskuša prepričati bralca s ponavljanjem svojega "razmotrivanja", po šibki zastopanosti nekaterih geografskih panog, ne moremo smatrati za vzorčno, kot tudi ne drugih podobnih iz Melikove zapuščine. Toda vzgledna so po osnovni koncepciji povezovanja kulturne in naravne pokrajine, saj ta koncepcija edina razlikuje geografijo od drugih prostorskih ved. Vzorne so po funkcijski opredelitvi pojavov. Genetična stran je predvsem v obliki morfogeneze in zgodovine po dolžini preveč v ospredju.

Najdaljše Melikovo delo so štiri knjige regionalnogeografskega opisa Slovenije, ki so pri Slovenski Matici izšle med leti 1954 in 1960. Po prvotni zamisli naj bi kmalu sledile splošni geografiji Slovenije iz let 1935 in 1936 kot drugi del monografije. Z omenjenimi štirimi knjigami smo Slovenci dobili prvi podrobni pregled naše dežele in njenih pokrajin. Za pokrajine pomenijo nekaj podobnega kot Krajevni leksikon Slovenije za kraje. Avtor se v teh knjigah ponovno izkaže z dobrim poznavanjem krajev, ki jih je obiskal peš, s kolesom, vlakom, sam ali kot vodja študentskih ekskurzij. Močno sta v ospredju orografija in topografija. Zato so te knjige kljub zastarelosti družboslovnih statističnih podatkov nujne vsakemu, ki hoče spoznati osnove za geografijo Slovenije. Melik je tudi tu nenadkriljiv pri interpretaciji kmetijske rabe tal v okviru naravnogeografskih pobojev, in razlage naselij v luči drobnih reliefnih razlik, jež, teras, vršajev, pobočnih teras, planot in podobno, prav tako pa tudi v luči zgodovine. Avtorju moramo priznati izostren čut za dojemanje pokrajinskih razlik. Če je pri tem zapostavljeno nekmetijsko gospodarstvo kot ločevalec v pokrajini v prid reliefnim značilnostim, je razumljivo za dobo pred pričetkom intenzivne industrializacije in urbanizacije. Meliku v zagovor pa je potrebno dodati, da ima večina slovenskih mest in celo trgov ter najvažnejših vasi posebno poglavje.

Ob tej na splošno pozitivni oceni je potrebno omeniti nekaj šibkosti. Kritični bralec bi pričakoval več sistematičnosti. Pri nekaterih majhnih (mikroregijah) in srednjih (mezoregijah) je snov iz te ali one geografske panoge prezrta. Najbolj je zastopana geomorfologija z geomorfogenezo, posebno v predelih, kjer je avtor prispeval v literaturo več svojih objav. Vzhodne Julijske Alpe zavzemajo le petino ozemlja, ki ga obravnava prva knjiga Slovenski alpski svet, in skoraj eno tretjino vse knjige. Dolenjska, od koder je avtor objavil več morfo-genetskih študij, zavzema v "Posavski Sloveniji" dobro tretjino knjige. To je več kot na primer vsa Gorenjska z Ljubljano in Ljub-

ljansko pokrajino vred, in več kot dvakrat več kot okrnjena Notranjska, ki je našla mesto v tej knjigi. S to pripombo ne zanikujem, da je v gorati Sloveniji relief glavni ločevalec v pokrajinski geografiji. Tisti, ki nekatera pokrajinska imena, narejena po reliefnih značilnostih, pripisujejo drugim geografom ali njim odrekajo pravilnost, pogosto ne vedo, da ta imena izhajajo iz Melikove delavnice.

Melik, ki je skrbno pretehtaval ledinska in krajevna imena, je v štirih knjigah regionalne geografije bistveno manj prepričljiv pri imenih in hierarhiji makroregij. Ker vidi-jo nekateri sedanjí geografi pogloblitveni namen regionalne geografije v omejitvi regij (pokrajin) in v njihovi taksonomski opredelitvi in se pri tem sklicujejo tudi na Melika, je potrebno več spregovoriti o njihovi namembnosti v njegovih regionalnih opisih. Osebnó menim, da je Melik imel za pogloblitveno nalogo, geografsko opisati kraje in majhne predele in da je po njem njihovo združevanje v regije višjega ranga potrebno predvsem za skupni opis izbrane snovi. Skratka, makroregije mu niso pomenile splošne geografske homogenosti ozemlja. Tako se mu je na primer dogodilo, da je opredelil del Posavskega hribovja po prometni gravitaciji k Savski dolini in ga imenoval Zasavje, sosednjo makroregijo Dolenjska v obsegu Krške kotline pa po zgodovinskih mejah. Zato je moral n.pr. mesto Krško opisati v okviru obeh makroregij. V knjigah si opis mezoregij praviloma sledi po istem principu: od najbolj značilne pokrajine proti mejam makroregije. Knjigo Slovenski alpski svet začena s Kamniškimi Alpami, makroregijo Pohorsko Podravje s Pohorjem, makroregijo "Spodnje ali panonsko Podravje s Pomurjem" z Goričkim, knjigo "Slovensko Primorje" s Tržaškim zalivom in, kot pravi, s "Slovensko Istrsko ali Šavrinsko obalo".

O tem, kako je prišlo do naslova omenjenih štirih knjig, bi bila potrebna posebna študija. Po mojem Melik ni imel za nujo, v eno knjigo zajeti geografsko bolj ali manj homogeno ozemlje. Že prvi Sloveniji (1935, 1936) ni delil na dve knjigi po snovi, na primer na fizičnogeografsko v prvi in družbenogeografsko v drugi knjigi. Da bi dobil približno enaka obsega knjig, je prvi, pretežno fizičnogeografski knjigi dodal 46 strani dolgo poglavje o poteku poselitve. 19 strani dolgi uvod knjige Slovenski alpski svet z naslovom Slovenske Alpe govori v tekstu pretežno o visokogorskem svetu. Zato je verjetno, da je avtor dodal Celovško kotlino naknadno, tako da je dobil standardni obseg knjig regionalnega opisa, to je okoli 600 strani, ni pa potem spremenil naslova. O tem, da se v tekstu in podobah javlja različna omejitvev "slovenskega alpskega sveta", enkrat v obsegu visokogorstva, drugič v obsegu visokogorskega in predalpskega sveta, je bilo že zapisano (G a m s, 1987). Najbrž je naslov drugi knjigi poiskal, ko se mu je že nabralo snovi za okoli 600 strani. Odločil se je za bivšo upravno-politično enoto "Štajerska s Prekmurjem in Mežiško dolino" (1957), po končanju tretje knjige pa za ime po porečju reke - Posavske Slovenije (1959). Pri četrti je spet uporabil ime historične avstroogrške dežele - "Slovensko Primorje". Toda imena, narejena enkrat po reliefu, drugič po zgodovinskih upravno političnih tvorbah, tretjič po porečju, se navadno prekrivajo. Iz Melikove knjige o Štajerski (točneje o južni ali slovenski Štajerski) je izpadlo osrednje Posavsko hribovje do Save na jugu. V knjigi o Posavju ni posavskega visokogorstva, ki ga je obdelal v prvi knjigi, ne Posavinja, ki seže na sever v Pohorje in je obdelano v drugi knjigi, ne Pivke, ki je v knjigi o Primorju, čeprav sam avtor pravi,

da je v njej malo primorskega. Ni pa v tej knjigi oziroma njeni makroregiji "Posočje ali Goriško Primorje" zgornje Soške doline nad Mostom na Soči.

Te kritične misli so zapisane v mišljenju, da ni glavni cilj referentov na tem simpoziju, prebrati slavospeve pred sto leti rojenemu profesorju, temveč pretresti njegovo literarno zupuščino v luči današnje uporabnosti. Niso zapisane, da bi v osnovi zmanjšale pomembnost Melikovih štirih regionalnih knjig. Te so še danes nepogrešljive za vsakogar, ki si želi napraviti pregled doseženega geografskega znanja v petdesetih letih tega stoletja. S skupno 2342 stranmi predstavljajo še danes najpodrobnejši geografski in domovinoznanski opis Slovenije. V Melikovi regionalni Sloveniji pride ena stran na vsakih deset km² ozemlja, na vseh pa je nanizanih toliko podatkov in misli, da se moramo čuditi sposobnosti človekovega duha. Ne poznam podobnega enako podrobnega opisa tujega narodnostnega ozemlja izpod peresa enega avtorja. Da bi Melikove knjige prišle do večje uporabnosti, predlagam geografskim knjižnicam, da napravijo ciklostiran snovni in krajevni register z navedbo strani, morebiti iz vseh njegovih objav. Če bi Melik sam objavil tak seznam na koncu knjig, bi bile danes mnogo bolj žive v geografiji in pri drugih uporabnikih.

L. 1963 je pri Slovenski Matici izšla obnovljena splošna monografija Slovenije. V njej je avtor obnovil veliko večino medtem zastarelih podatkov, zlasti na področju družbene geografije. Ker sta med prvo in drugo splošno monografijo bistveno napredovala industrializacija in urbanizacija, kapitalizem pa zamenjal socializem, je zanimivo primerjati deleže, ki so v obeh delih namenjeni geografskim panogam. Novi geomorfološki opis je daljši po straneh (224: 185) in krajši po deležu (32:30 %). Izpuščeno je v prvi Sloveniji dolgo geološko poglavje. Približno enak delež so ohranila poglavja o podnebnju in vodnih razmerah, o poteku poselitve (slednje 6,5 : 17,1 %) in o naseljih. Ker je v času med obema Slovenijama bistveno porasel delež zaposlenih in narodni dohodek v nekmetijskem sektorju, bi pričakovali, da bo v poglavju o gospodarstvu namenjenega manj prostora kmetijstvu in več industriji in rudarstvu. Dejansko pa je ostal delež drugega enak (5,5 %), delež opisa kmetijstva pa se je povečal (z 7,4 na 10,4 %). To je posledica večjega zanimanja avtorja za to panogo, ki si ga lahko razlagamo z njegovim kmečkim poreklom in preživetjem mladih let v rodni barjanski Črni vasi. Skladno s tem poreklom in zanimanjem bi pričakovali, da bo dal več poudarka geografiji prsti. Toda v prvi kot v drugi Sloveniji je to poglavje zelo kratko (okoli 14 strani). V novi Sloveniji se avtor sicer ne zavzema več za t.im. notranjo kmečko kolonizacijo, ki bi jo omogočili z odpravo gozdov na t.im. relativnih gozdnih tleh, to je teh na nasutih ravninah ob alpskih rekah. Toda tezo o nedokončani srednjeveški kolonizaciji širših ravnin, ki da ni zajela ravninskih dobrav, še vedno obnavlja. Pedologi so jo zavrgli s trditvijo, da zavzemajo slabše prsti. Iz istih razlogov se čudi visokemu deležu gozda v Sloveniji, ki je l.1963 znašal 47 %, deležu, ki bi ga morali geografi po mojem na posebnem simpoziju oceniti z geografskega stališča. Pozornost vzbuja prestavitev poglavja o prebivalstvu pred poglavje o gospodarstvu. Melik (str. 360) to spremembo neprepričljivo zagovarja, da si zdaj v novem režimu ljudstvo samo usmerja gospodarstvo. Prej lahko iščemo vzrok v prilaganju družbenemu planiranju in splošni klimi.

Slovenija iz leta 1963 je, skratka, odlično napisano v tistih poglavjih, ki so bila dobra

že v prvi Sloveniji. Geografske študije drugih, izšle po letu 1935, so upoštevane, toda bolj kot navedba literature kakor s povzemanjem obsežnejših povzetkov. Po svoji koncepciji, in ker je premalo odražala novejši napredek stroke, obnovljena Slovenija geografskim raziskovalcem ni mogla pomeniti toliko kot prva Slovenija pred 28. leti, ki jim je zares bila vodilo za raziskovanje in metodologijo (G a m s, 1963). Da se je teh slabosti avtor vsaj delno zavedal, priča stavek iz "Spremnne besede ob drugi izdaji I. dela Slovenije": "Glede obsega, koncepta ter obravnavanja snovi bi nemara ne bilo napak, ako bi se lotil dela na drugačen način". Za izdelavo knjige po novem konceptu in po drugem načinu pa ni bilo časa, ne moči. Melik se je zavedal, da mora hiteti, ako hoče objaviti vsa svoja spoznanja. Ker je moral kar precej moči dodeliti negeografskim poslom, je kvantiteta objav po letu 1950 še bolj šla na škodo kvalitete. Da pa je bil Melik glede zmnožka iz kvantitet in kvalitete daleč pred nami, smo uvideli po dose-danjih pripravah nove geografske monografije. V času, ko je Melik sam, poleg drobnih študij, izdal vsaj eno knjigo, kolektiv okoli dvajset slovenskih geografov ni uspel izdati še nobene.

Na koncu moramo podčrtati vrednost kartografskega gradiva v Melikovih delih. V zadnjih treh desetletjih je risbe imenitno izdelal Vilko Finžgar, ki je znal v podobo preliti Melikovo, pogosto le ohlapno nakazano snov. Nekatere karte še danes ponatis-kujemo, ker so pač najboljše in edine razpoložljive, n. pr. geomorfološka karta Slove-nije, kmečka naselja na Slovenskem, hipsografske karte Jugoslavije in nekaterih slo-venskih predelov, itd.

Tu sem se omejeval na pomen Melikovih objav za razvoj naše geografije. Potrebno bi bilo še orisati neposredni vpliv njegove osebnosti in vpliv njegove govorjene besede na nas učence, ki smo nato vzgajali naslednjo generacijo geografov. Tega vpliva pa se sami komaj zavedamo, čeprav je velik. O njem manjka tudi kvantitativnih po-datkov.

Literatura (brez Melikovih objav)

- G a m s, I., 1963, Anton Melik, Slovenija. Geografski opis I. Splošni del. Geografski vestnik XXV, 1964
- G a m s, I., 1987, Omejitev alpskega ozemlja v Sloveniji. Geografski vestnik LIX, Ljubljana
- I l e š i č, S., 1969, Geografija. V: Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani 1919-1969, Ljubljana
- S e i d l, F., 1907 in 1908, Kamniške ali Savinjske Alpe. Slovenska zemlja, 1, 2, Ljubljana

ANTON MELIK AND SLOVENE REGIONAL GEOGRAPHY

Ivan G a m s

Summary

Before 1927, when Anton Melik became the leading person of the Geographical Institute at the University of Ljubljana, some descriptions of the Austrian provinces, inhabited by Slovenes, i.e. Carinthia (Koroška), Carniola (Kranjska), Styria (Štajerska) and Littoral (Primorska), had already written in Slovene language. National renaissance in the middle of the 18th century was the leading impulse for occurring of these descriptions. Since they do not deal with the natural and social interrelationships, they can not be regarded as geographical monographs in the sense of contemporary geography. In Slovenia, such monographs were introduced by Melik in his geographical monographs on Yugoslavia (1921, 1923) and Slovenia (its general geography in 1935 and 1936). Detailed descriptions of individual parts of Slovene were published in the next four books in the years 1954 (Slovene Alpine region), 1957 (Styria, Prekmurje and the Mežica Valley), 1959 (the Sava River Basin), and 1960 (Slovene Littoral). Each of the books contains about 600 pages, i.e. one page per appr. 10 km² of surface in average. We could hardly find such an extremely detailed regional geographic description carried out by one single person in any of foreign literatures. Anton Melik was a master at interpretation of land use and location of settlements within the frame of natural landscape. Numerous other Melik's descriptions are also written in accordance with the regional geographic concept. The author of this paper claims that the book on the pastures in the Julian Alps (1950) is Melik's best regional treatise. The article critically deals with the names of macroregions and their hierarchy, as used in Melik's descriptions; it is also stated that his publications on regional geography of Slovenia are still an indispensable source for the study of the geography of Slovenia. They have to be combined with recent statistical data and achievements in new geographical researches that have been presented after Melik's death on June 8, 1966.